

Veertig dagen in de jungle

Mat Youkee

Veertig dagen in de jungle

Het ongelooflijke, waargebeurde verhaal
van vier kinderen die na een vliegtuigramp
alleen moesten zien te overleven
in de Amazone

Vertaald door Ruud van de Plassche

ISBN 978-90-492-0532-4

ISBN 978-94-023-2474-7 (e-book)

NUR 402

Oorspronkelijke titel: *Forty Days in the Jungle*

Vertaling: Ruud van de Plassche

Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio, Amsterdam

Omslagbeeld: © Shutterstock

Vormgeving binnenwerk: Steven Boland

© 2025 Mat Youkee

© 2025 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten van derden te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave zijn uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Inhoud

Opmerking van de auteur	9
Lijst van personages	13
Deel I: Magdalena	17
1 Het Volk van het Midden	19
2 De linkerhand	30
3 Zwart schaap	38
4 El Carramán	57
5 Mayday	74
Deel II: Veertig dagen	89
6 Een omgekeerde wereld	91
7 Villavicencio	96
8 Casa Dumar	105
9 Apaporis	116
10 De generaal	121
11 Het meisje in de blauwe jurk	131
12 Milpesos	141

13	Het wrak	145
14	De maalstroom	155
15	Flyer	163
16	Een onwaarschijnlijk verbond	166
17	De slingerplant van de ziel	178
18	Wonder	189
Deel III: De kinderen van de jungle		193
19	Twee Colombia's	195
20	Gefluister	205
21	Het gevecht	214
22	Voogdij	225
Epiloog		233
Dankwoord		243
Verklarende woordenlijst		245

Voor de kinderen van de jungle

Opmerking van de auteur

Laat op de middag van 9 juni 2023 barstten de auto's op de dichtgeslibde straten van Bogotá plotseling uit in luid getoeter. Was een dergelijke feestvreugde gewoonlijk de reactie op een goal van het Colombiaanse nationale voetbalteam, nu werd het uitgelokt door een speciaal ingelast radiobericht. Veertig dagen nadat hun vliegtuig was zoekgeraakt boven de afgelegen jungle in het zuiden van het land waren vier inheemse kinderen levend teruggevonden door een reddingsploeg.

Het was een bevrijdend moment, en onverwacht bovendien. Drie weken eerder was het vliegtuig, de Cessna HK-2803, ontdekt met zijn neus in de grond en zijn staart omhoog, even rechtop als de brede bomen die het omringden. De lichamen van de drie volwassenen aan boord waren geïdentificeerd, maar de kinderen waren nergens te bekennen. De Colombianen stemden elke avond af op het nieuws voor updates over de grootscheepse zoek- en reddingsoperatie. Ze maakten kennis met een reeks personages die rechtstreeks uit een *telenovela* leken te komen. Gekwelde vaders en helderziende grootmoeders, verbijsterde commando's en gerimpelde sjamanen, arglistige oerwoudgeesten en een heldhaftige Belgische herder die Wilson heette. Maar tegen de tijd dat mei plaatsmaakte voor juni leek het

bijna ondenkbaar dat de kinderen nog in leven waren en hadden veel Colombianen de hoop op een goede afloop opgegeven.

Ik deelde hun pessimisme. Na tien jaar wonen in en schrijven over Colombia was ik op mijn hoede als er goed nieuws werd aangekondigd. Al te vaak hadden de 48 miljoen inwoners van het land moeten meemaken dat onverwachte successen of zwaarbevochten overwinningen uitliepen op een tragedie of klucht. Economische oplevingen werden in de kiem gesmoord door financiële crises. Populaire en charismatische politieke leiders bleken bijna onveranderlijk corrupt. Guerrilla's en paramilitaire groepen hadden zich nog niet overgegeven of er kwamen nieuwe voor in de plaats. Colombia's afgelegen platelandsbevolking – in het bijzonder de 87 inheemse groepen – leek bijna altijd de dupe te worden van dit soort tegenspoed.

Toen zich via X (voorheen Twitter) het nieuws verspreidde dat de kinderen gered waren, was ik dolblij. Binnen vijf minuten had ik een e-mail gestuurd naar mijn redacteur bij *The Guardian* met het verzoek om het verhaal te mogen verslaan, en in de dagen daarna zou ik nog diverse andere artikelen schrijven, bijeengeschraapt uit alle nieuwe informatie die beschikbaar was, om tegemoet te komen aan de gigantische mediabelangstelling voor het verhaal van de kinderen. Ik werd uitgenodigd om per videoverbinding mijn gedachten te delen in Britse praatprogramma's en met Australische zendstations, en mijn inbox stroomde vol met verzoeken van documentairemakers die mijn hulp inriepen om de kinderen en hun families te spreken te krijgen. In Colombia was het hét nieuwsverhaal van het jaar.

Maar precies toen de wereldwijde belangstelling voor het verhaal zijn hoogtepunt bereikte, daalde er een gordijn van stilte neer. Na een maand in het ziekenhuis werden de kinderen overgebracht naar een jeugdzorginstelling, waar ze op het moment van schrijven nog steeds verblijven. Een jaar na het voorval gaf Lesly, het oudste kind, een kort verslag van hun tijd in de jungle aan het onderzoeksteam dat de oorzaak van de crash probeerde te achterhalen. De enige andere bron van informatie waren familieleden die de kinderen hadden bezocht en leden van de reddingsploegen. Deze verslagen waren vaag en vaak tegenstrijdig. Veel vragen bleven onbeantwoord.

Voordat het een overlevingsverhaal werd, had het lot van HK-2803 en zijn passagiers alle kenmerken van een mysterie. Toen de verhaspelde, fout gespelde namen van de kinderen aan boord werden vrijgegeven door de Colombiaanse Luchtvaartautoriteit, kwamen de identiteit van het gezin en de redenen voor hun reis in het brandpunt van de belangstelling te staan. In de nasleep van de redding van de kinderen leken de vragen alleen maar toe te nemen. *Wat was dit voor gezin? Waarom waren ze op reis gegaan? Waarom duurde het zo lang voordat het reddingsteam hen vond? Hoe hadden ze kunnen overleven?*

Ik besloot dit boek te schrijven omdat ik antwoorden op deze vragen wilde vinden. Eind 2023 en begin 2024 reisde ik verschillende keren naar het Amazonegebied om met de vrienden en families van de passagiers te praten, en met de soldaten en inheemse vrijwilligers die aan de zoektocht hadden deelgenomen. Dit ging niet altijd even gemakkelijk. Langs de oevers van de Caquetá-rivier heerste een sfeer van angst waardoor mensen niet altijd vrij konden spreken, en sommigen vroegen me hun naam niet te vermelden. Vaak waren de verhalen die ze vertelden bepaald niet vrolijk. Er waren familievetes, verraad, beschuldigingen en bedreigingen. Toch werd mij in mijn gesprekken geadviseerd – en soms gemaand – om het échte verhaal te vertellen, de diepere historische en politieke omstandigheden die het lot van de HK-2803 en zijn passagiers hadden bepaald.

Vanaf het begin van mijn onderzoek had ik het vermoeden dat zich achter het fortuinlijke wonder van de overleving van de kinderen bredere, hardere waarheden verscholen over de realiteit waarmee de inwoners van de Colombiaanse Amazone te kampen hebben. De inheemse bevolking van de regio leeft in armoede, onder de schaduw van gewapende groepen, hun cultuur wordt aangetast door grondstoffen winnende bedrijven en hun behoeften worden door de staat genegeerd. Ik vermoedde dat de aandacht die in de zomer van 2023 op de regio werd gevestigd slechts korte tijd het belang van het behoud van de inheemse cultuur zou belichten om vervolgens weer snel te verflauwen. Aan de omstandigheden die tot de ramp hadden geleid, zou niets veranderen.

Tijdens mijn onderzoek heb ik gesproken met antropologen en historici, mensenrechtenactivisten en veiligheidsanalisten. Maar ik wilde het verhaal zo veel mogelijk baseren op de woorden en daden van degenen die het dichtst bij de kinderen stonden, en van degenen die betrokken waren bij de zoektocht. Bij tegenstrijdigheden in de verslagen moest ik op mijn eigen oordeel afgaan om te proberen de waarheid te ontwarren, of, als dat niet lukte, aangeven waarover er onenigheid en twijfel bestaat zodat de lezer zelf kan beslissen. Ik heb mijn best gedaan om de meest waarschijnlijke handelingen en beweegredenen van de kinderen in de jungle te beschrijven zonder al te veel te speculeren over hun innerlijke gedachten. Omdat daarbij onvermijdelijk een element van creatieve vrijheid komt kijken, zijn deze hoofdstukken weergegeven in een ander lettertype.

Lijst van personages

Puerto Sábalo & Chukiki

Magdalena Mucutuy: Uitoto-moeder van Lesly, Soleiny, Tien en Cristin

Andrés Jacobombaire: Magdalena's eerste echtgenoot (getrouwd in 2008)

Angie Jacobombaire Mucutuy (geb. 2007): eerste dochter van Andrés & Magdalena

Lesly Jacobombaire Mucutuy (geb. 2009): tweede dochter van Andrés & Magdalena

John Andrés Jacobombaire Mucutuy (geb. 2012): zoon van Andrés & Magdalena

Soleiny Jacobombaire Mucutuy (geb. 2014): derde dochter van Andrés & Magdalena

Narciso Mucutuy: Magdalena's vader

Maria Fatima Mucutuy: Magdalena's moeder

Fidencio Mucutuy: Narciso's broer, Magdalena's oom

Manuel Miller Ranoque: Magdalena's vriend

Tien Noriel Ranoque Mucutuy (geb. 2019): zoon van Manuel & Magdalena

Cristin Neriman Ranoque Mucutuy (geb. 2022): dochter van Manuel & Magdalena

William Castro: jeugd vriend van Manuel Ranoque, gouverneur van Puerto Sábalo (2023)

Diana Rodríguez: jeugd vriendin van Magdalena, verhuisd naar Bogotá

Adelia Rotieroke: Magdalena's peettante, inwoner van La Chorrera

De familie Mendoza

Herman Mendoza: voorvechter van inheemse rechten, passagier op HK-2803

Delio Mendoza: Hermans jongere broer en onderzoeker in het Amazonegebied, lid van het Araracuara-zoekteam

Ismael Mendoza: vader van Herman en Delio, voormalig bewaker in de Araracuara-gevangenis

Diana Mendoza: jongere zus van Herman en Delio, organisator van het zoekteam

Avianline-piloten en zoekteam

Hernando Murcia: piloot van vlucht HK-2803

Fredy Ladino: eigenaar van Avianline Charters

Harry Castañeda: Avianline-piloot

José Miguel Calderón: bush-piloot, voormalig collega van Hernando Murcia

Ferney Garzón: lid van het Avianline-zoekteam

Andrés Londoño: lid van het Avianline-zoekteam

Florencio Tamborrero: inwoner van Cachiporro en lid van het Avianline-zoekteam

Korps Commandotroepen (CCOES)

Generaal Pedro Sánchez: commandant van het CCOES

Kapitein Edwin Montiel: leider van team Dragon 4

Sergeant Wilmer Miranda: tweede man van team Dragon 4

Luitenant Juan Felipe Montoya: leider van team Destroyer 1

Sergeant Juan Carlos Rojas: tweede man van team Destroyer 1

Kapitein Armando Guerrero: hoofd logistiek voor Operatie Hoop

Araracuara

Edwin Paky: cartograaf en onderzoeker, achterneef van Herman Mendoza

Henry Guerrero: lid van het vrijwillige zoekteam van Araracuara, leraar

Nestor Andoke: lid van het vrijwillige zoekteam van Araracuara, jager

Serafina Guerrero: matriarch van de Guerrero-familie, bereider van yagé

Martha Muñoz: eigenares van de dorpswinkel

Hoofdinspecteur Jeison Castro: dienstdoende politieagent in Araracuara

Santiago Buraglia: consultant voor Yauto, een bedrijf in CO₂-certificaten

Puerto Leguízamo

José Rubio Rodríguez: medicijnman

Eliécer Muñoz: lid van het zoekteam van Puerto Leguízamo

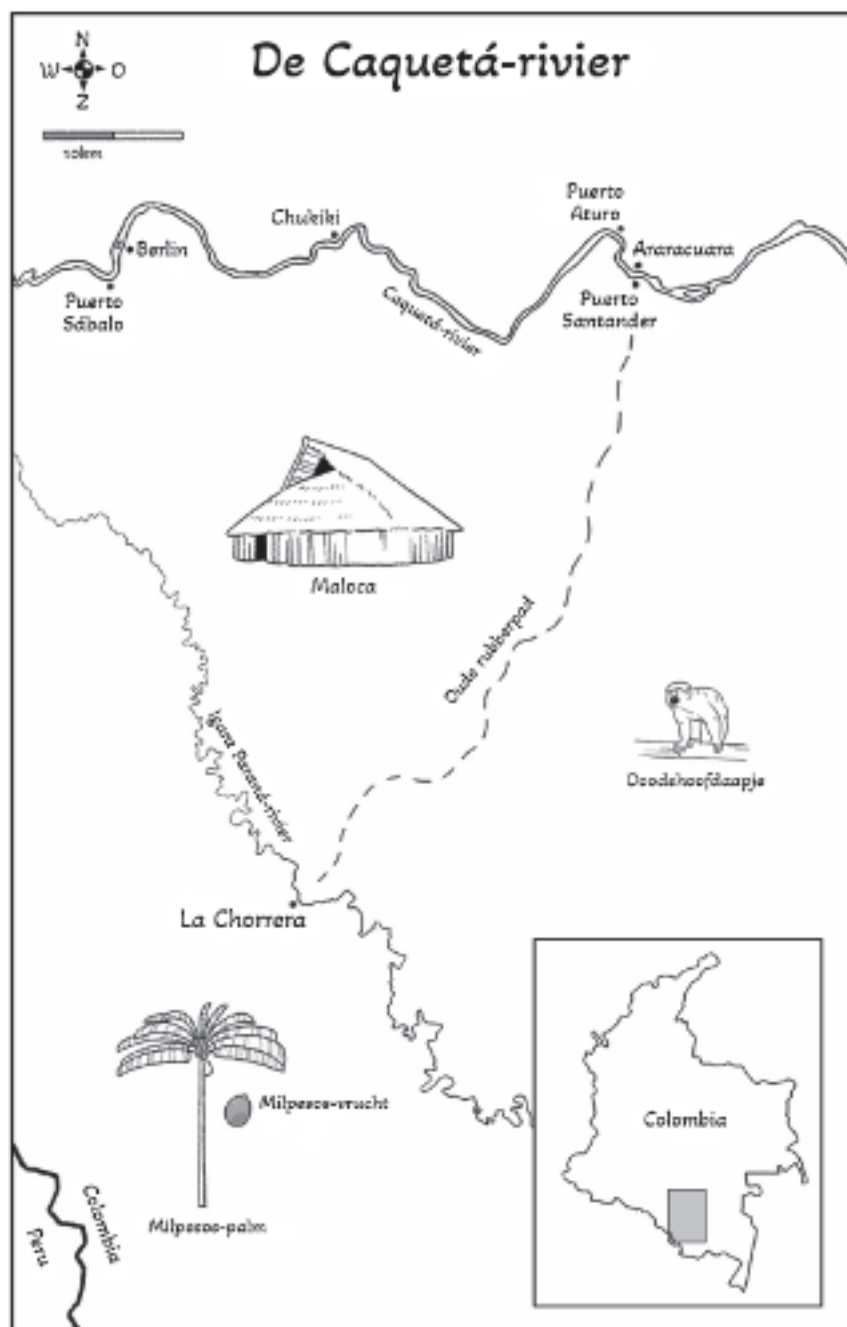
Nicolás Ordóñez: lid van het zoekteam van Puerto Leguízamo

Dairo Kumariteke: lid van het zoekteam van Puerto Leguízamo

Edwin Manchola: lid van het zoekteam van Puerto Leguízamo

DEEL I

MAGDALENA

Het Volk van het Midden

In de vroege ochtend van maandag 16 april 2023 hield een schipper zijn kleine vaartuig midstreams terwijl hij de oever afspeurde naar een opening in de jungle, naar een zijriviertje omsloten door een boog van takken. Het was regenseizoen, en de Caquetá-rivier was gezwollen en breed.

De jungle kan een sombere, desoriënterende en onherbergzame plek zijn. Maar er zijn momenten van de dag waarop ze, afhankelijk van je gezichtshoek, een idyllische schoonheid aanneemt en bijna goedaardig aandoet. Dit was zo'n moment. De ochtendlucht was koel en de wijde hemel was doortrokken van dunne, veerachtige wolken. Enkel vogelgezang onderbrak het zachte gepruttel van de buitenboordmotor en het geklots van golven tegen de boeg. Vanaf het midden van de rivier was de jungle een smalle groene strook aan de horizon. De stammen van de dichtstbijzijnde bomen glansden wit, verlicht door de laagstaande zon. Daarachter lag het duister.

Hij voer in een *lancha*, een lange, open houten kano met een buitenboordmotor van 40 pk aan de achtersteven. Aan zijn voeten lag een grote frisdrankfles gevuld met benzine en een opgerold zeil voor het geval van plotselinge regenbuien. In deze uithoek van het Colombiaanse Amazonegebied, waar vaarwateren als wegen fungeren, liggen

tientallen kleine nederzettingen langs de rivier, die *veredas* worden genoemd. Voor hun inheemse bevolking is de lancha een levensader. Het is het universele en veelzijdige vervoermiddel, dat de functies van taxi, schoolbus en bezorgdienst vervult.

De schipper bediende de helmstok en stuurde naar de zijrivier die leidde naar de vereda Chukiki. Zittend op een boomstronk in de schaduw, met een paar rugzakken aan haar voeten, hoorde Magdalena Mucutuy het geluid van de buitenboordmotor naderen. Ze was drieëndertig jaar oud en moeder van zes kinderen, maar ze had het sportlichaam van haar jeugd behouden. Haar armen waren slank maar gespierd, met een koperkleur die afstak tegen het wit van haar t-shirt. Haar gezicht was mager, met vooruitstekende jukbeenderen en een brede, volle mond. Ze stond op en zei tegen haar kinderen dat ze hun spullen moesten pakken.

In haar armen hield ze Cristin, haar tien maanden oude dochter die ze met haar vriend Manuel had. Cristin was een stevige baby, met mollige onderarmen en schouderlang haar, dat haar moeder deels in een knotje bijeen had gebonden.

Aan de voet van de boom speelden Tien en Soleiny. Tien was Cristins volle broer, een uitbundige, ondeugende vierjarige die niets liever deed dan zijn oudere zussen plagen. Mensen merkten vaak op hoeveel hij op zijn vader leek. Soleiny was de jongste van Magdalena's vier kinderen uit een vorige relatie. Ze was negen, babbelsek en goedlachs, maar met een koppig trekje, vooral met betrekking tot hoe ze haar haar wilde dragen, in twee vlechtjes.

Twee van Magdalena's kinderen woonden nog bij de familie van haar ex-partner. Het vierde kind dat in de schaduw wachtte, was Lesly. Dertien jaar oud, maar al slungelig en sterk, was zij degene die het meest op haar moeder leek. Ze was stil en ijverig en nam haar rol als oudste serieus. Toen de boeg van de lancha op de modderige oever tot stilstand kwam en de schipper in rubberlaarzen uitstapte om de lijn vast te maken, was zij degene die hielp de bagage van het gezin in te laden en het zeil af te dekken. Ook was het haar taak om ervoor te zorgen dat Tien en Soleiny hun plaatsen op de houten dwarsplanken innamen en ophielden met kibbelen.

Van de kinderen was zij de enige die begreep waarom haar moeder plotseling had besloten de jungle te verlaten.

Terwijl de kano zich in de stroming van de Caquetá voegde, keek Lesly met haar donkere, intelligente ogen toe hoe Magdalena in haar ene arm Cristin wiegde en met haar andere hand door de berichten van Manuel op haar mobieltje bladerde. Daarin stonden de instructies voor hun ontsnapingsplan. Zodra ze aankwamen in Araracuara, een uur stroomafwaarts over de rivier, moest Magdalena direct naar het politiebureau op de legerbasis gaan en plaatsen op de volgende vlucht naar San José del Guaviare eisen, een stad 360 kilometer naar het noorden. Vandaar konden ze de nachtbus nemen naar Bogotá, de hoofdstad in de Andes, waar Manuel hen zou opwachten.

Magdalena had de jungle van Zuid-Colombia nog nooit verlaten. Terwijl schuimend water opspatte tegen de boeg wierp ze een laatste nerveuze blik stroomopwaarts, naar de grijze gloed van de ochtendzon achter de wolken. Ze keek terug naar Chukiki, het plaatsje waar ze geboren was en waar ze die ochtend kil afscheid had genomen van haar ouders. Nog verder stroomopwaarts lag Puerto Sábalo, de vereda waar ze de afgelopen vijf jaar had gewoond. Daar had ze een huis, een boerderij en een bestaan opgebouwd. Vanaf haar zitplek op de lancha keek ze hoe dit vertrouwde stuk van de Caquetá-rivier voor de laatste keer aan haar voorbijgleed.

William Castro kan zich de dag vroeg in 2019, toen hij zijn oude vriend Manuel Ranoque zag opduiken in Puerto Sábalo met een vrouw en drie kinderen in zijn kielzog, nog goed herinneren. Manuel was een stevige, energieke kerel en hoewel William hem al vele jaren niet had gezien, had hij geruchten gehoord over zijn avonturen. Werkend op de illegale mijnbouwschepen die over de Caquetá op en neer voeren en naar goud baggerden, had Manuel zich een reputatie verworven als drinkebroer en feestbeest. Het laatste wat William over hem had gehoord, was dat hij door het leger was opgepakt en in de gevangenis was gegooid in Leticia, de Colombiaanse stad aan de grens met Brazilië.

Manuel leek nu rustiger, volwassener. Hij stelde William voor aan Magdalena en haar twee dochters, Lesly en Soleiny. In zijn armen

vertroetelde hij Tien, een baby nog, met het enthousiasme van een kersverse vader. Hij was teruggekeerd naar zijn geboorteplaats, zei hij, om een huis te bouwen en zich te vestigen. William, een vroom katholiek, was verheugd over dit nieuws.

‘Hun komst was goed voor ons omdat ze veel kinderen hadden,’ herinnert hij zich. ‘We zouden de gemeenschap weer gaan bevolken.’ Hij vond het bewonderenswaardig dat Manuel de verantwoordelijkheid voor zijn twee stiefdochters op zich had genomen. Williams moeder, de plaatselijke onderwijzeres, was opgetogen over de komst van nieuwe leerlingen na jarenlang tegen krimpende klassen en de treurige aanblik van lege stoelen te hebben aangekeken.

William vertelt dit alles terwijl hij op de grond zit en tegen de muur van zijn huis in Puerto Sábalo aan leunt. Hij draagt rubberlaarzen en een zwart hemd, en op zijn gespierde lichaam glanst een laagje zweet na een dag zwoegen om afwateringsgreppels te graven. Andere dagen zijn gewijd aan onderhoud: verrotte houten panelen aan de huizen vervangen, de dieselgenerator van het dorp ontroesten en afval verbranden. Tegenwoordig is het een dagtaak om Puerto Sábalo te beschermen tegen de verwoestende inwerking van de jungle, maar een tijdlang had William ambitieuze plannen voor zijn gemeenschap gekoesterd.

Zijn huis is het indrukwekkendste in Puerto Sábalo, drie verdiepingen hoog met geel en babyblauw geverfde muren. Er is een grote televisie, een koelkast en een crucifix aan de muur. In de middag waait er een koele bries door de grote ramen.

‘De mensen hier bouwen meestal gewoon een houten doos, delen die in tweeën en wonen erin,’ verklaart hij. ‘Ik wilde het anders aanpakken.’

Het idee was om het goede voorbeeld te geven, een nieuwe toon voor het dorp te zetten. William had het huis oorspronkelijk nog groter en comfortabeler willen maken, maar de bouw liep uit en het geld was opgebraakt. Nu vraagt hij zich af wat hem bezielde om zo’n ambitieus project op te zetten aan de oevers van de Caquetá.

‘Het is te groot en weelderig,’ zegt hij.

Voor zowel William als Manuel vertegenwoordigde Puerto Sábalo een erfgoed voor de bescherming waarvan zij zich verantwoordelijk

voelden. In 1932 waren hun overgrootvaders, Uitoto-werknemers van een door witte mensen gerunde rubbermaatschappij, met kano's de Caquetá afgezakt op zoek naar de latexhoudende *siringa*-boom toen ze op een lange zandbank vol eenden stuitten. Ze schoten er een paar met hun winchester-geweren en toen ze hun haken in het omringende water lieten zakken, haalden ze een indrukwekkende vangst aan *sábalo* boven, een heerlijke, vlezige vis.

Die dag bleef lang nadat de mannen naar hun slopende werk bij de rubbermaatschappij waren teruggekeerd in hun geheugen hangen. Vaak haalden ze herinneringen op over die bocht in de Caquetá-rivier, die zo rijk was aan vis en wild. Eind jaren zestig baanden ze zich met kapmessen een weg terug door het bos naar die herinnerde plek. Ze bouwden een nieuwe gemeenschap en noemden het dorp naar de vis in het water. Het moest een plek worden waar de Uitoto een traditioneel, onafhankelijk bestaan konden leiden.

In de tijd dat hij Magdalena het hof maakte had Manuel liefdevol over zijn geboorteplaats gesproken, en over zijn jeugd die hij daar had doorgebracht met zijn overleden grootvader. Deze was de *cacique* van Puerto Sábalo geweest, de leider en spirituele ouderling, een man die de geheimen van elke plant in het woud kende en die de liederen van zijn Uitoto-voorouders zong.

Maar toen Magdalena haar vriend naar Puerto Sábalo volgde, trof ze een heel andere plek aan. Het was de thuisbasis van enkele tientallen families, waarvan sommige in een kluitje houten huizen op palen aan de rivieroever woonden, terwijl andere hun woning wat verderop hadden gebouwd, in de omringende heuvels. De oorspronkelijke *malocas*, de ceremoniële gebouwen met hun hoge dak van palmladeren die de spil van het sociale en spirituele leven van de Uitoto vormden, stonden weg te rotten.

In de ondiepe wateren zwom geen *sábalo*, op de zandbank lagen geen eenden hun veren te drogen in de zon. De dorpsoudsten mopperden dat hun oude manieren van leven waren verlaten. Ooit had de inheemse bevolking van het Amazonegebied in harmonie met de jungle geleefd. Een man ging naar de rivier om een eend te schieten of een vis te spietsen om in het levensonderhoud van zijn gezin te

voorzien. Maar in de jaren tachtig hadden de dorpelingen binnen een paar jaar de eenden afgeslacht en de wateren leeggevist met hun netten. De vangst werd stroomafwaarts verkocht, in de grotere plaats Araracuara. Het was een eenmalige roofwinst, niet voor herhaling vatbaar, en het geld werd snel uitgegeven met honger en onenigheid als eindresultaat.

‘Nu hebben we alleen nog de verhalen,’ zegt William treurig. ‘Een knappe visser die tegenwoordig nog een sábalo vangt.’

Manuel geloofde dat hij de neergang van zijn geboorteplaats kon stoppen en zijn terugkeer naar Puerto Sábalo bracht een schok in de slaperige vereda teweeg. Sommigen van de ouderen in het dorp hadden hem als jongen gekend. Hij was toen een herrieschopper en onruststoker, herinnerden ze zich, voordat hij op zijn zeventiende vertrok om werk te vinden. Nu was hij zevenentwintig, met een gespierd gestel en een schijnbaar onstilbare honger naar fysieke arbeid. William herkende een geestverwant in hem, een man met de energie en gedrevenheid om het dorp nieuw leven in te blazen.

‘Als we hem opdroegen een greppel te graven, pakte hij een schop en ging aan de slag. Hij was een werkpaard,’ zegt hij.

Met een kettingzaag in de hand trok Manuel de *monte* in, de wilde jungle die de vereda omringde, om het hout te kappen dat hij nodig had om een nieuw huis voor zijn gezin te bouwen. Hij hield kippen en begon een handeltje in rijst en bakolie die hij aan de dorpelingen verkocht om wat extra geld te verdienen. Het was een welkome dosis ondernemingsgeest.

Minder dan een jaar na Manuels komst verhuisde William naar Florencia, de hoofdstad van het departement Caquetá en de enige plaats waar zijn gehandicapte zoon de behandeling kon krijgen die hij nodig had. Toen hij in 2022 terugkeerde naar Puerto Sábalo, had Manuel zijn huis gebouwd – twee kamers op palen met een dak van palmladeren – en had hij feitelijk de rol van leider van de gemeenschap op zich genomen.

‘Hij was volwassen geworden, al was hij dan een beetje vol van zichzelf,’ herinnert William zich. ‘Samen vormden we een soort politieke partij. Ik was zijn adviseur, zijn rechterhand. [Hij zei] dat de